

ТМ	Г. XXXII	Бр. 1	Стр. 247 - 249	Ниш	јануар - март	2008.
----	----------	-------	----------------	-----	---------------	-------

Приказ дела
Примљено: 18.10.2007.

Лела Милошевић

О РОМИМА КЛАДОВА И ОКОЛИНЕ *

Уместо домовине читав свет најновија је публикација Ранка Јаковљевића, аутора низа расправа из области Управног и Уставног права и бројних историографских радова и монографија. Ранко Јаковљевић је самостални аутор пројеката Информационо-документационог центра за истраживање прогона грађана источног блока у време комунистичких диктатура у Румунији и Србији и изградње меморијалног комплекса на Ђердапу, посвећеног жртвама настрадалим приликом покушаја преласка државне границе на Ђердапу и један од иницијатора манифестација комеморативног обележавања страдалништва у нацистичким прогонима Јевреја.

Књига *Уместо домовине читав свет* подељена је на три поглавља. Прво поглавље, *Цигани Кладова*, аутор започиње разматрањем порекла Рома и налаза савремених истраживача ромске културе. Он истиче да се данас чини неспорним индијско порекло Рома, официјелно прихваћено од Владе ове земље, прокламацијом Индире Ганди да су они део становништва Индије у дијаспори, а да ирански, јерменски, турски, грчки и влашки корени речи, што их данас употребљавају, представљају ретке преостале трагове пута којим су Роми стигли на Балкан. У наставку аутор наводи два историјска записа, на чији значај посебно указују савремени истраживачи ромске културе, који упућују на то да су Роми у прапостојбини припадали вишем друштвеном staleжу. Након тога посебно анализира прве писане трагове о боравку Рома на Ђердапском подунављу у време турске владавине. Искрпно и детаљно, поткрепљено историјским подацима, пише о статусу Рома у Кладову кроз историју и наводи податке из пописа становништва Кладова и околине из 1863. године, који дају слику социјалне, економске и етничке структуре мештана. Иако су у Кладову лаутари и ковачи углавном били Роми, приликом њиховог пописа ниједном приликом није назначено и њихово етничко порекло, док је у околним местима тек понегде наведено да је реч о Ромском домаћинству. Надаље аутор наводи податке о топонимима и етничкој структури становништва Кладова и околних насеља (*Цигански крај*, *Циганлија*, *Циганске крчевине*, *Цигански брег*, *Цигански поток*) до којих је дошао

lela.m@eunet.yu

* Рад са пројекта *Култура мира, идентитети и међуетнички односи у Србији и на Балкану у процесу евроинтеграције* (149014Д), који реализује Институт за социологију Филозофског факултета у Нишу, а финансира га Министарство науке и заштите животне средине Републике Србије.

Ранко Јаковљевић, *Уместо домовине читав свет*, Беокњига, Београд, 2006.

Коста Јовановић, истражујући становништво Крајине и Кључа почетком XX века. Аутор анализира и покрштавање Рома, указујући на то да није било нимало лако начинити корак ка прихватању хришћанске вере, како од стране Рома, тако и од стране цркве, јер су многа негативна предубеђења у односу на њих била велика препрека у превазилажењу друштвених баријера и односа неповерења. Након тога посебно анализира прогон Рома на подручју Тимочке Крајине 1941. године. Такође наводи значајне податке да приликом пописа становништва из 1948. године ниједан становник Кладова и околних села није евидентиран као Ром, мада су три енклаве биле насељене искључиво Ромима – у Кладову, Подвршкој и у Брзој Паланци.

На крају првог поглавља аутор даје преглед студија које су се бавиле изучавањем прошлости и културе Рома у Србији током протеклог столећа, затим преглед активности међународних организација које се баве људским правима и националним мањинама, а након тога разматра права националних мањина у нашој земљи и социјалне, економске, образовне, здравствене и урбанистичке мере за унапређење живота Рома окарактерисаних "као део сазвежђа европске културе оивичен забором, чије спасење почива на богатству у различитостима".

У другом поглављу, насловљеном *Сенке правде*, аутор анализира законодавство по питању злочиначког понашања, одговорности за ратне злочине и злочине против човечности, за кривична дела против народа и државе и изазивања националне, расне и верске мржње и раздора. Разматра законитости поступања службеника домаће администрације под немачком окупацијом, односно питање правног основа деловања српских органа управе на окупираном подручју. Такође анализира саобразност њиховог поступања са међународно-правном регулативом, почев од Хашке конвенције о законима и обичајима рата на копну из 1907. године. Наредба војног заповедника Србије од 30. маја 1941. године, издата по одобрењу главнокомандујућег немачке окупационе војске, о Јеврејима и Ромима, сврстава се у очите примере понашња противног правилима међународног ратног права. Роми и Јевреји били су дужни да носе жуту траку са натписом о етничкој припадности, нису смели бити јавни службеници, за њих је посебно уведен принудни рад "за поправку ратом насталих штета", забрањено им је посећивање позоришта, биоскопа и било којих манифестација. По усвајању Устава из 1946. године усвојен је Закон о неважности правних прописа донетих пре 6. априла 1941. године и за време непријатељске окупације. То се односило и на Наредбу војног заповедника Србије о Јеврејима и Ромима. Друго поглавље аутор завршава анализом понашања нових југословенских власти након II светског рата уз констатацију да се "очигледни дисконтинуитет у природи правосудних институција испоставио несавладивом препреком за покушаје спровођења интеграционих процеса, чија се мисија имала састојати у очувању целовитости друштва, без обзира на супротстављеност интереса за правдом и правном сигурношћу и монопола строго контролисаних токова друштвених збивања, у послератној Југославији сконцентрисаних далеко од уставом и законом омеђеног централног државног ауторитета".

Треће поглавље, симболично названо *Између редова*, намењено је одабраним текстовима неколико аутора: Ребека Вест (*Барутни Цигани*), Доситеј Обрадовић (басна *Медвед и Циганин*), Тихомир Ђорђевић (*Врсте Цигана у Србији*), Јован Д. Јовановић (*Живот у Кладову*), Милан М. Стојадичић.

новић (*Ни рат ни пакт – Југославија између два рата*), Рајко Ђурић (*Сећање на холокауст Рома – Кожа Симона Луиса и очи браће Механу*) и текстовима у следећим листовима: "Весник Српске цркве" (*Крштење Цигана*), "Хришћански весник" (*Нови чланови православља*) и "Данас" (*У Чешкој све више Рома у гету*).

На крају овог приказа, који пружа само део садржаја ове занимљиве књиге, свакако бих је препоручила свима онима који теже истини о Ромима. Књигу вреди прочитати.